ԷՐՏՈՂԱՆԻ ՎԵՐԱԲԵՐՄՈՒՆՔԸ 1915-Ի ՆԿԱՏՄԱՄԲ

Posted on November 21, 2013 by Keghart

Category: Opinions

Օշին Էլակէօզ, Պոլիս, 21 Նոյեմբեր 2013

Թուրքիոյ Հանրապետութեան Վարչապետ Էրտողան, կը ճանչցուի իր հակա-հթթիհատական եւ հակա-Քեմալական մտայնութեամբ: Աէեն առիթով կը քննադատէ եւ կը դատապարտէ հթթիհատական մտայնութիւնը, պատմութեան մէջ իրենց այս հողերու վրայ ապրող ժողովուրդին դէմ գործած յանցագործութիւններու եւ դաժանութիւններու պատճառաւ:

Օշին Էլակէօզ, Պոլիս, 21 Նոյեմբեր 2013

Թուրքիոյ Հանրապետութեան Վարչապետ Էրտողան, կը ճանչցուի իր հակա-հթթիհատական եւ հակա-Քեմալական մտայնութեամբ: Աէեն առիթով կը քննադատէ եւ կը դատապարտէ հթթիհատական մտայնութիւնը, պատմութեան մէջ իրենց այս հողերու վրայ ապրող ժողովուրդին դէմ գործած յանցագործութիւններու եւ դաժանութիւններու պատճառաւ:

Ամեն անգամ որ առիթը ներկայանայ Վարչապետ Էրտողան կը յիշէ այս հողերուն վրայ, ալեւիներու եւ քիւրտերու դէմ գործադրուած կոտորածները: Հթթիհատականներու եւ նոյն մտայնութիւնը որդեգրողներու կողմէ իրագործուած բոլոր դաժանութիւններու մասին ան շատ խիստ խօսքերով կ'արտայայտուի եւ կը դատապարտէ անոնց կողմէ գործադրուած բոլոր ոճիրները, ի բացառեալ 1915-ին հայերու դէմ գործադրուած մեծ ոճիրէն:

Յուզիչ է տեսնել որ երբ խօսուի 1915-ի դէպքերուն մասին, վարչապետ Էրտողան կարծէք պաշտպան կը հանդիսանայ Հթթիհատականներուն եւ չ'ընդունիր որ այն նոյն Հթթիհատականները, զորս ինք միշտ կը քննադատէ, քիւրտերու եւ ալեւիներու դէմ իրենց կատարած ոճիրներու պատճառաւ, շատ աւելի մեծը եւ աւելի վայրագը գործած են հայերու դէմ:

Կարելի չէ հասկնալ վարչապետ Էրտողանի այս վերաբերմունքը մասնաւորապէս երկու պատճառաւ.

Առաջինը այն է որ նոյն Հթթիհատականները 1919-1921 թուականներուն, Օսմանեան դատարանի կողմէ առաջին աշխարհամարտին հայերու դէմ իրենց գործած ոճիրներու պատճառաւ դատուած եւ հեռակայ կարգով մահուան դատապարտուած էին արդէն: Հեռակայ կարգով կ'ըսեմ որովհետեւ իրենք առաջուընէ տեղեակ պահուելով որ պիտի

դատապարտուէին, երկրէն հեռացած եւ Գերմանիա ու այլ երկիրներ ապաստանած էին:

Ուրեմն ամենապարզ մէկ պատճառաբանութեամբ, եթէ մտածելու ըլլանք, ինչու՞ համար ժամանակուայ Օսմանական դատարանի կողմէ դատուած եւ մահուան դատապարտուած անձերուն գործած ոճիրը, ինիսուն երկու տարի վերջ հերքելով նեղ կացութեան մէջ իյնալ: Այդ նոյն անձերը եւ նոյն մտայնութիւնը չէի՞ն որ այս հողերուն վրայ ապրող բոլոր ժողովուրդներուն, նոյնիսկ մահմետական սիւննի Թուրք ժողովուրդին անգամ զուլում ըրին պատմութեան մէջ: Ինչու՞ համար իննսուն երկու տարի առաջ Օսմանական ատեանի կողմէ մեղաւոր նկատուած անձերը հիմա պաշտպանել եւ իրենց գործած ոճիրը անտեսել:

Երկրորդ զարմանալի կէտն ալ այն է որ վարչապետ Էրտողան իր գործի գլուխ եկած 2002 թուականէն սկսեալ, միշտ պայքարած է երկրին քաղաքականութեան մէջ տիրող զօրապաշտական խնամակալութեան դէմ: Իր իշխանութեան շրջանին դատավարութեան ենթարկուեցան եւ դատապարտուեցան հանրապետութեան շրջանին Թուրքիոյ մէջ իրականացած զինուորական հարուածները եւ հարուածի փորձ ընողները: Առայժմ քանի մը տասնեակ ախկին զօրավար եւ հարիւրէ աւելի բարձրաստիճան սպայ բանտարկուած են զինուորական հարուած ծրագրած ըլլալու մեղադրանքով եւ դատավարութիւնները դեռ կը շարունակուին: Այդ հարուածներու ժամանակ դատապարտուող անձերուն եւ քաղաքագէտներուն պատիւը իրենց վերադարձուած է պետութեան կողմէ:

Այս բոլորը լաւ, բայց հապա Իթթիհատականնե՞րը: Անոնք ինչպէ՞ս գործի գլուխ եկան Օսմանական Կայսրութեան ժամանակ արդեօք: Իթթիհատականներն ալ ի վերջոյ 13 Ապրիլ 1909 (31 Մարտ 1325) թուականին տեսակ մը զինուորական հարուածով է որ սուլթան Համիտը տապալելով իշխանութիւնը ձեռք անցուցին: Ուրեմն քանի որ վարչապետ Էրտողան դէմ է զօրապաշտական խնամակալութեան եւ քանի որ իր իշխանութեան շրջանին կը դատուին զինուորական յեղաշրջումները, ինչու՞ համար չդատել նաեւ Իթթիհատականներու կողմէ կազմակերպուած զինուորական հարուածը: Կամ ալ ժամանակը պիտի գա՞յ եւ Իթթիհատականներու հարուածն ալ պիտի դատուի՞ եւ դատապարտուի՞ արդեօք: Եթէ այսպէս դատավարութիւն մը կատարուի եւ անոնք դատապարտուին զինուորական հարուած կատարելով ոճիր գործած ըլլալու մեղադրանքով, այդ պարագային ցեղասպանութեան հարցն ալ կարելի կրնայ ըլլալ լուծել, որովհետեւ այդ դէպքն ալ Իթթիհատականներու գործած մէկ ոճիրն էր:

Սա, արդարեւ, իրականութիւն մըն է որ վարչապետ Էրտողան իր գործի գլուխ եկած 2002 թուականէն մինչեւ այսօրուայ տասնմէկ տարիներու տեւողութեան, Թուրքիոյ ժողովրդավարութեան որակը բարձրացնելու համար շատ կարեւոր եւ նոյնչափ ալ վտանգաւոր քայլեր նետեց, որոնք տասնմէկ տարիներ առաջ երազել անգամ կարելի չէր: Այս քայլերուն ամէն մէկը ժողովուրդին համար մէյ մէկ պերլինեան պատի փլուզում

էր կատարեալ: Ահաւասիկ այժմ Քրտական հարցն ալ կը հարթուի եւ կը հաւատամ որ եթէ այսպէս շարունակուի, կարգը ի վերջոյ պիտի հասնի նաեւ Հայկական հարցի լուծման:

Վերջին տարիներուն Թուրքիա Հայկական հարցի մէջ ալ ըստ իս շատ կարեւոր քայլեր նետեց: Հրատարակուած գիրքերը եւ կազմակերպուած դասախօսութիւնները ասոր ամենալաւ ապացոյցներն են: Իսկ վերջին երեք տարիներուն Թուրքիոյ զանազան քաղաքներուն մէջ, մայր հրապարակներու վրայ սկսուած է 24 Ապրիլը ոգեկոչուիլ Հայ, Քիւրտ եւ նաեւ Թուրք հայրենակիցներու կողմէ, որ ասիկա ըստ իս շատ կարեւոր զարգացում մըն է:

Հակառակ որ Թուրքիա պաշտօնապէս չ'ընդունիր ցեղասպանութիւնը, կ'արտօնէ որ փափաքողներ ոգեկոչեն 24 Ապրիլը: 24 Ապրիլի ոգեկոչումի ժամանակ պետութեան ոստիկանները, պաշտպանողական դիրք կ'առնեն 24 Ապրիլը ոգեկոչող հայրենակիցներուն դէմ ազգայնամոլ կազմակերպութիւններու կողմէ կատարուելիք հաւանական յարձակումները կանխելու համար: Այսինքն՝ պետութիւնը կը պաշտպանէ անոնք, որոնք 24 Ապրիլը կ'ուզեն ոգեկոչել:

Աւելի ուրախալի է տեսնել որ այս երեք տարիներու ընթացքին զգալի ոչ մէկ դէպք պատահեցաւ բացի 24 Ապրիլի հակառակ ցոյց ընող սակաւաթիւ խումբերէ: Ես կը հաւատամ որ բոլոր այս զարգացումները, կառավարութեան կողմէ Թուրք համայնքին մէջ համոզմունք ստեղծելու համար մասնաւորապէս կ'արտօնուին, որպէսզի ժողովուրդը հետզհետէ լսելով վարժուի այդ գաղափարին եւ ուսումնասիրելով իմանայ թէ 1915 թուականին այս հողերուն վրայ հայերու դէմ ոճիր մը իրագործուած է իսկապէս:

Կը հաւատամ նաեւ որ մօտ օրէն այս հարցն ալ պիտի հարթուի, կը բաւէ որ կողմերը հարցը չվերածեն վրէժխնդրութեան հարցի, այլ զայն նկատեն պատմութեան մէջ պատահած անարդարութեան մը փոխարինութեան:

Իսկ այս հարցին լուծումը կարելի կրնայ ըլլալ միայն վարչապետ Էրտողանի նման զօրաւոր, իր արած որոշումը առանց վարանելու ամէն գինով իրականացնող առաջնորդի մը վարչապետութեան ժամանակ:

Պէտք է գիտնալ նաեւ որ այս հարցը յաղթական ելլելու կամ պարտուած մնալու հարց մը չէ: Ողբերգութեան յաղթականը չ'ըլլար: Կողմերէն մէկը այս ոճիրը գործած ըլլալով, իսկ միւսն ալ նոյն ոճիրը կրած ըլլալով արդէն պարտութիւն մը կրած են պատմութեան մէջ: Երբ օրը հասնի եւ կողմերը բանակցութեան սեղանի շուրջ նստին, երկուքն ալ պարտուած ըլլալով է որ պիտի սկսին բանակցութեան եւ այս հարցը լուծելով է որ միանգամայն պիտի ազատին հարիւր տարիներէ ի վեր զիրենք կապող շղթաներէն: